

06.03.2015

Novela Zákona o rodine právnu úpravu rozvodov nemení

Spoločné vyhlásenie Ministerstva spravodlivosti SR a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR - reakcia na články o údajnom komplikovaní rozvodov.

Ministerstvo spravodlivosti SR a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v decembri minulého roka po viac ako dvojročnej príprave predložili do pripomienkového konania návrh novely Zákona o rodine a ďalších súvisiacich právnych predpisov. Dôvodom predloženia návrhu novely v zmysle schváleného legislatívneho plánu bolo vytvoriť podmienky pre realizáciu Programového vyhlásenia vlády v časti týkajúcej sa rodinnej politiky, a to s dôrazom na ochranu záujmov detí.

Viaceré médiá v posledných dňoch uverejnili články, ktoré obsahujú nesprávne informácie týkajúce sa právnej úpravy rozvodov. Napríklad denník Nový čas uverejnil článok, v ktorom vyzýva Slovákov, aby si premysleli, či sa vôbec budú sobášiť, keďže nový zákon im môže v súvislosti s rozvodmi údajne „poriadne skomplikovať život“.

Predkladatelia upozorňujú, že návrh novely Zákona o rodine a súvisiacich právnych predpisov neobsahuje ani jeden novelizačný bod, ktorý by akokoľvek menil, dopĺňal, alebo rušil právnu úpravu rozvodov – v predloženej novele nie je navrhnutá žiadna zmena právnej úpravy rozvodov, či už ide o Zákon o rodine, alebo v procesných normách v Občianskom súdnom poriadku, ani v žiadnom inom právnom predpise.

Médiá v tejto súvislosti upozorňujú na návrh doplnenia základnej zásady Zákona o rodine (Čl. 3), v zmysle ktorého „Spoločnosť uznáva, že pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa je najvhodnejším stabilné prostredie rodiny tvorenej otcom a matkou dieťaťa.“

Vzhľadom na rôzne diskusie k tejto zásade považujeme za potrebné uviesť, že ide o návrh na doplnenie platnej zásady čl. 3 k rodičovstvu, ako aj uviesť celý text zásady tak, ako by znel v prípade jeho schválenia:

„Rodičovstvo je spoločnosťou mimoriadne uznávaným poslaním ženy a muža. Spoločnosť uznáva, že pre všestranný a harmonický vývin dieťaťa je najvhodnejším stabilné prostredie rodiny tvorenej otcom a matkou dieťaťa. Spoločnosť poskytuje rodičovstvu nielen svoju ochranu, ale aj potrebnú starostlivosť, najmä hmotnou podporou rodičov a pomocou pri výkone rodičovských práv a povinností.“

Uvedené doplnenie zásady je iba potvrdením toho, čo zo systematiky zákona možno vyvodit' už v súčasnosti, a to najmä v kontexte sledovania najlepšieho záujmu dieťaťa. Takisto plne korešponduje s čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, v zmysle ktorého „každé dieťa pokiaľ je to možné, má právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.“

Uvedená zásada nemá vplyv na posudzovanie toho, či sú v rámci konania o rozvod naplnené hmotnoprávne podmienky rozvodu (tak vážne narušené a trvalo rozvrátené vzťahy medzi manželmi, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spoluzitia). Takisto sa nezasahuje ani do súčasného ustanovenia Zákona o rodine, podľa ktorého súd pri rozhodovaní o rozvode vždy prihliadne na záujem maloletých detí.

Zdôrazňujeme, že navrhované doplnenie zásady sa netýka právnej úpravy rozvodu, ani konania o rozvod. Naopak, praktický význam môže mať v súvislosti so snahami podporovať prirodzené rodinné prostredie a starostlivosť o deti ich vlastnými rodičmi. Vychádzajúc zo súčasnej zásady, že rodičovstvo je spoločnosťou mimoriadne uznávaným poslaním ženy a muža, trváme na tom, že pre dieťa je zásadná starostlivosť jeho vlastných rodičov – otca a matky. Je potrebné pripustiť, že aj táto zásada môže byť prelomená, avšak len ak dieťa z objektívnych dôvodov nemôže byť u svojich rodičov. Musíme sa však usilovať najmä o sanovanie rodiny, pričom odobratie dieťaťa, respektíve umiestnenie do ústavnej starostlivosti, má byť až najkrajšie riešenie.

Uvedené vychádza z téz Programového vyhlásenia vlády, a to napríklad v zväzku:

- podporiť ochranu maloletých tak, aby sa v čo najširšom meradle uplatňovala zásada, podľa ktorej má každé dieťa od narodenia vyrastať v prirodzenom rodinnom prostredí;
- vyhýbať sa umiestňovaniu detí do ústavnej starostlivosti ako najkrajšiemu riešeniu a s týmto cieľom podrobiť odbornej analýze procesné predpisy a predpisy rodinného práva v častiach týkajúcich sa umiestňovania detí do náhradnej rodinnej starostlivosti.

Návrh doplnenia základnej zásady vzišiel, rovnako ako ďalšie časti návrhu novely, z práce odbornej skupiny. Podnety vo vzťahu k tejto zásade prišli z prostredia organizácií, ktoré sa dlhoročne usilujú sa o to, aby deti vyrastali v rodinách a nie v detských domovoch.

Predkladatelia ďalej upozorňujú na tvrdenie denníka Nový čas, že „rozvedený rodič sa nebude môcť presťahovať do veďďajšieho okresu bez súhlasu druhého rodiča.“ Ide o vážnu dezinterpretáciu návrhu – Zákon o rodine už dnes obsahuje ustanovenie upravujúce situáciu nezhody rodičov o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv. V zákone sú demonštratívny výpočet uvedené príklady podstatných vecí súvisiacich s výkonom rodičovských práv (vystaňovanie dieťaťa do cudziny, správa majetku dieťaťa, súhlas s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a pod.), pričom súd môže vyhodnotiť ako podstatnú vec aj inú otázku, ako tú, ktorá je uvedená v zákone. Ak sa rodičia o podstatnej veci nedohodnú, rozhodne na návrh niektorého z nich súd. Medzi demonštratívny výpočet sa navrhuje novelou doplniť aj odst'ahovanie dieťaťa z miesta obvyklého pobytu v rámci Slovenska, ak takéto odst'ahovanie podstatne sťaží rodičovi styk s dieťaťom. Návrh má za cieľ práve túto situáciu sprehadniť – odst'ahovanie by muselo podstatne sťažiť styk rodiča s dieťaťom a vylúčili by sa nezhody okolo sťahovania dieťaťa minimálne v rámci okresu a susediacich okresov.

Dôvodom návrhu v tejto časti je zabezpečenie podmienok na uplatňovanie práva dieťaťa na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho záujmom, a to bez ohľadu na to, či rodičia žijú alebo žili v manželskom zväzku, poprípade sa rozviedli. Uvedené vychádza aj z ďalšej novy navrhovanej základnej zásady Zákona o rodine, ktorá potvrdzuje, že „rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom“ (Čl. 4). Ani tieto zmeny v žiadnom prípade nemožno považovať za komplikovanie právnej úpravy rozvodu. Ide výlučne o ochranu práv dieťaťa a ochranu rodičovských práv oboch rodičov (bez ohľadu na to či žijú, alebo žili v manželskom zväzku).